

VOLUME 6 ISSUE 4

April 2014

CONTENT

તંત્રીલેખ.....01	ભજ ગોવિંદમ્ - શ્લોક ત્રીજો.....02	પાલક ધર્મમાં આધ્યાત્મિકતાનું મહત્ત્વ....03
આશ્રમના પ્રસંગો.....04	દત્તયાત્રા.....05	શ્રી સ્વામી સમર્થની આરતી.....06
સેવા - ચૈતન્યનું સ્નાન.....07	આશ્રમજ્ઞાન.....08	

બટરફ્લાય ઈફેક્ટ...

તંત્રીલેખ

અઢાર વર્ષ પહેલાં મેં રેકી શીખવાનું ચાલુ કર્યું ત્યારથી હું માનતો આવ્યો છું કે આપણે જે કંઈ કરીએ છીએ તે પર્યાવરણને સારી કે ખરાબ રીતે અસર કરે છે. અને જેમ જેમ દિવસો પસાર થતા જાય છે તેમ તેમ તે માન્યતા વધારે ને વધારે દૃઢ બનતી જાય છે. આપણા હાથમાં એક એવી ચાંપ છે કે જે બહુવિધ ક્રિયા અને પ્રતિક્રિયા કરાવે છે. આપણે આપણી ક્રિયાઓ દ્વારા સમગ્ર વિશ્વમાં ખૂબ ફેરફાર લાવી શકીએ. આપણે વિશ્વનું સંવર્ધન પણ કરી શકીએ અને તેને હાનિ પણ પહોંચાડી શકીએ અને દરેકે તેની આ શક્તિ માટે જાગૃત થવાની જરૂર છે. હમણાં છેલ્લાં થોડાં સપ્તાહથી અમે બધાએ અમુક વિચિત્ર બાબત જોઈ છે. જે અમારા મનમાં આવે છે તેનું આશ્રમની કોઈ ઘટનામાં રૂપાંતર થાય છે અને થોડા સમય પછી તે મોટે પાયે વિશ્વમાં પણ પરિવર્તિત થાય છે. અમે તેને મનથી, મઠથી વિશ્વની ઘટના કહીએ છીએ. સ્વામી વિવેકાનંદે પણ કહ્યું છે કે જે શબ્દ આપણે બોલીએ છીએ અથવા તો જે વિચાર આપણા મનમાં ઉદભવે છે તે વૈશ્વિક ઘટના બની જાય છે અને તેનાથી વિશ્વને અસર થાય છે. ક્યારેક તે મહત્ત્વની હોય છે તો ક્યારેક નથી હોતી. આવી ઘટનાને 'બટરફ્લાય ઈફેક્ટ' કહે છે. આ ઈફેક્ટ વિશે પહેલી વાર એડવર્ડ લોટેન્ઝે, 1963માં 'ન્યૂ યૉર્ક એકેડેમી ઓફ સાયન્સ'માં તેમની હાઈપોથિસિસ રજૂ કરતી વખતે કહેલું કે પતંગિયું જ્યારે પોતાની પાંખો ફફડાવીને હવામાં ઉડે છે ત્યારે તે હવાના અણુઓને ગતિમાન કરે છે. જેથી હવાના અન્ય અણુઓ પણ ગતિમાન થાય છે અને તેથી પૃથ્વીની બીજી બાજુએ વાવાઝોડા સર્જાય છે. અન્ય વિજ્ઞાનીઓએ આ વિજ્ઞાનીની હાંસી ઉડાવી હતી, પરંતુ 30 વર્ષ પછી દુનિયાના ભૌતિકશાસ્ત્રીઓએ આ વાત સ્વીકારી છે અને તેને 'લો ઓફ સેન્સિટિવ ડિપેન્ડન્સ અપોન ઈનિશિયલ કન્ડિશન્સ' એવું નામ આપ્યું છે.

અધ્યાત્મિક શિક્ષણમાં હંમેશાં એવું કહેવામાં આવે છે કે દરેક સાધકે જીવનમાં તે શું કહે છે, શું વિચારે છે અથવા તો શું બોલે છે તે બાબતે જાગૃત રહેવું જરૂરી છે. કોઈ અલગ રહી શકતું નથી. આપણે બધા એક સમાન નિર્વાણિક આત્માથી જોડાયેલા છીએ અને આપણે જે કંઈ વિચારીએ છીએ કે કરીએ છીએ તે વિશ્વના નકશા પર તેની છાપ છોડીને જાય છે. આપણા સાધકોએ આ વખતે મઠને પ્રેમ અને કરૂણાનું અધિષ્ઠાન બનાવવાનું નક્કી કર્યું છે. તે પ્રેમ અને કરૂણા ત્યારે જ પરિવર્તિત થશે જ્યારે આશ્રમ સાથે જોડાયેલા પ્રત્યેક સાધક પ્રેમ અને કરૂણાનું પોતાના હૃદયમાં પોષણ કરશે. અને આશ્રમમાં જે થશે તે પછી સમગ્ર વિશ્વમાં પરિવર્તન પામશે. તો ચાલો, આજથી આપણે સમગ્ર વિશ્વને ધ્યાનમાં રાખીને કામ કરીએ. ચાલો, તે 'બટરફ્લાય ઈફેક્ટ'ને પોતાના તરંગો સર્જવા દઈએ. તમે તો બટરફ્લાય કે પતંગિયા છો.

-અજીત સર

નારીસ્તનભરનાભીદ્દેશં દ્રશ્યા દ્રષ્ટ્વા ભા ગા મોહાવેશમ્
 एतन्मासेवसादिविकारं मनसि चिन्तय वारं वारं ॥3॥

વ્યક્તિએ સ્ત્રીનું વક્ષસ્થળ કે નાભિ પ્રદેશ જોઈને તેના મોહનો શિકાર ન બનવું જોઈએ. આ બધું તે માંસ અને ચરબીનું જ રૂપાંતર છે. મનમાં આ વિશે સતત ગંભીર વિચાર કરવો જોઈએ.

આમ તો આ શ્લોકમાં સ્ત્રીઓ પ્રત્યેનો આ મોહ (આ શ્લોક પરંપરાગત રીતે પુરુષો માટે લખાયો છે), સ્ત્રીઓ માટે પણ એટલો જ લાગુ પડે છે, જે પુરુષોનું બાહ્ય સૌંદર્ય જોઈને આકર્ષાય છે. પુરુષ અને સ્ત્રી વચ્ચેનું આકર્ષણ સ્વાભાવિક છે, પરંતુ તેમાં મોહિત થવાની આવશ્યકતા નથી. કારણ કે, તેમ કરવાથી તેનું મન ઈશ્વરથી દૂર થઈ જાય છે. અમે રેડિના પ્રશિક્ષણ દરમ્યાન એવું કહેતા હોઈએ છીએ કે માત્ર મનને જ અનુભવ કરવાનું સામર્થ્ય છે. એ સ્પષ્ટ છે કે મન પાસે ઘણી અમર્યાદ શક્તિઓ છે, પરંતુ તે એક સમયે એક જ વસ્તુનો અનુભવ કરી શકે છે. કમનસીબે, તે એક સમયે અનેક અનુભવો કરી શકતું નથી. એટલે જ જ્યારે મન વિરુદ્ધ જાતિ પ્રત્યે આકર્ષણનો અનુભવ કરે છે ત્યારે તે દિવ્યતાનો અનુભવ કરી શકતું નથી.

તે માટે પાયાનો પ્રશ્ન એ છે કે આવી પરિસ્થિતિમાં મનનું નિયંત્રણ કેમ કરવું? આવા આકર્ષણોથી દૂર રહેવા વ્યક્તિએ શું કરવું? તે માટે સરળમાં સરળ રસ્તો સત્યને સમજવાનો છે. આવી બાબતોમાં સત્ય જ મદદરૂપ થાય છે. પ્રત્યેકે સમજવું જોઈએ કે આવી બધી બાબતો માટે વ્યક્તિ મોહિત થઈ આસક્ત થાય છે, તે માત્ર હાડકાં, ચામડી અને માંસનો સમૂહ જ છે. જેને ‘પ્રતિપક્ષ ભાવના’ કહેવામાં આવે છે. તે માનવ અસ્તિત્વનું માત્ર બાહ્ય સ્વરૂપ જ છે. તે માત્ર ઉપરછલ્લાં લક્ષણો જ છે જે આકર્ષણ ઉત્પન્ન કરે છે. ઉપરોક્ત શ્લોકમાં શ્રી શંકરાચાર્ય આ કહેવા માંગે છે.

આદિ શંકરાચાર્ય કુદરતી લાગણીઓને દબાવવાનું કહેતા નથી. તેઓ આકર્ષણના વિરોધી નથી, પરંતુ, તેઓ મોહ કે આસક્તિનો વિરોધ કરે છે, જે પાછળથી વિકાર કે રોગમાં પરિણમે છે. સ્ત્રીઓ વિરોધી ગુનાઓ કે અત્યાચારમાં થતી વૃદ્ધિ, તેમાંય બળાત્કાર જેવાં ગુનાહિત કૃત્યો, આવા બહારના સ્વરૂપના મોહને લીધે બનતા હોય છે. ઘણી વખત હું લોકોને માનવી અને અન્ય પ્રાણીઓ વચ્ચેનો ભેદ બતાવવા કહેતો હોઉં છું અને મોટેભાગે તેઓ આ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપી શકતા નથી, કારણ કે તેઓ માને છે કે માનવીમાં બુદ્ધિ છે જે અન્ય પ્રાણીઓમાં નથી હોતી. પરંતુ, વાસ્તવમાં પ્રાણીઓ પણ એટલા જ બુદ્ધિમાન હોય છે. નહીંતર, મધપૂડાની રચના કે અન્ય સુંદર માળાઓની રચના કેવી રીતે સંભવી શકે? એટલું જ નહીં, પરંતુ પ્રત્યેક પ્રાણીઓ પોતાની સંવેદનાઓ માનવીની જેમ જ દર્શાવે છે. જોકે, માનવીમાં મનમાં જે છે, તે અન્ય પ્રાણીઓમાં હોતું નથી. આ મન છે તે માનવી અને અન્ય પ્રાણીઓમાં તફાવત દર્શાવે છે. માનવોને સંસ્કૃતમાં મનુષ્ય (મન + ઉષ્ય) કહેવામાં આવે છે. જેમાં મનનો અર્થ મન અને ઉષ્ય એટલે શરીર છે, જે સૂર્યની ઊર્જા પર ચાલે છે. માનવ મેન, હ્યુમન, હુમન જેવા શબ્દો મૂળ મન શબ્દ પરથી આવ્યા છે. મનમાં ભેદ પારખવાની શક્તિ છે જેને વિવેક કહે છે. મનને શું યોગ્ય છે કે સાડું છે અથવા શું અયોગ્ય કે ખરાબ છે તે સમજાય છે. જ્યારે પ્રાણીઓ તેમની સ્વાભાવિક વૃત્તિઓને અનુસરે છે. આ સંદર્ભમાં એમ કહેવાય છે કે, ‘આહાર-નિદ્રા-ભય મૈથુનઃ ય સામાન્યમેતત્ પશુર્ભિન્નરાણામ્’. તેનો અર્થ એ થાય છે કે મનુષ્યો તેમ જ પશુઓમાં આ વાત સમાન છે. આહાર (ભૂખને સંતોષવાની આવશ્યકતા), નિદ્રા (સૂવાની આવશ્યકતા), ભય (પોતાની સુરક્ષાની આવશ્યકતા) અને મૈથુનમ્ (જાતિય આવેગોને સંતુષ્ટ કરવાની આવશ્યકતા). પ્રાણીઓ તેમનું જીવન આ વૃત્તિઓને સંતોષવામાં વિતાવી દે છે. આધુનિક લોકો પણ કમનસીબે એવું માને છે કે આ જરૂરિયાતોને પૂરી કરવામાં જ જીવનની સફળતા રહેલી છે. કમનસીબે મન તેનું કાર્ય કરતું અટકી ગયું છે અને માનવો તેમનું મનુષ્યત્વ ભૂલી ગયા છે. જ્યારે આપણે આજુબાજુ નજર કરીએ તો સ્ત્રીઓ સામે થતા તમામ ગુનાઓ તેમ જ હિંસા જોતાં એવું જ લાગે છે કે માનવો અને પ્રાણીઓમાં નહિવત્ ભેદ બાકી રહ્યો છે. ઈશ્વરે જન્મ-મરણના બંધનમાંથી (ફેરામાંથી) મુક્તિ મેળવવા માટે આપણને આપેલી તકને ઝડપી લેવામાં આપણે નિષ્ફળ રહ્યા છીએ. નિર્મળતા અને દિવ્યતાનો મર્મ પામવા માટે આધ્યાત્મિક અભ્યાસ કે સાધનાને ગંભીરતાથી કરવાની આવશ્યકતા છે. માત્ર ઈશ્વરની સેવામાં રહેવાથી આપણે જે ખાઈમાં પડી ગયા છીએ ત્યાંથી આપણને ઈશ્વરે જે આસને રાખ્યા હતા ત્યાં પાછા ફરી શકીશું.

જે જોઈએ તે ગમે તે ભોગે મેળવીને જ રહેવું એ અર્થમાં સફળતાને મૂલવવામાં આવે છે, પરંતુ તે બરાબર નથી. આવી પ્રખર સ્પર્ધા માત્ર રમત-ગમત માટે મર્યાદિત છે, કારણ કે આપણી રોજબરોજની જિંદગીમાં-શાળાના સમયથી લઈને પ્રખરતાની શોધ સુધી રમત-ગમતનો આનંદ આપણે મેળવતા હોઈએ છીએ. આપણું પશુત્વ જાગૃત થઈ રહ્યું છે અને આપણે ઈશ્વરથી વિમુખ થઈ ગયા છીએ. આ માનવજાત માટે ભયસૂચક સિગ્નલ છે. યુવાન પેઢી આ વાત જેટલી જલદી સમજશે તેટલું માનવજાત માટે સાડું રહેશે. આ સમજ જ સુખનો, સ્વાસ્થ્યનો અને સંવાદિતાસભર સંબંધોનો માર્ગ કંડારશે. અને ફરીથી આપણે મનુષ્ય હોવાનો આનંદ અને ગર્વ અનુભવી શકીશું.

પાલક ધર્મમાં આધ્યાત્મિકતાનું મહત્ત્વ

- શ્રી અજીત તેલંગ

છેલ્લા થોડા સમયમાં, મનુષ્યમાં એટલી ત્વરિત ગતિથી પરિવર્તન આવ્યું છે, જે અત્યાર સુધી ક્યારેય નથી આવ્યું. વિશ્વનું ચક્ર ખૂબ જ ત્વરિત ગતિથી ફરી રહ્યું છે. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી એટલી હદે વિકસી ગઈ છે કે તેણે જ્ઞાનની સીમાને વધારે વિશાળ બનાવી દીધી છે. સાંસ્કૃતિક ભેદભાવો ખૂબ જ ઝડપથી ગાયબ થઈ રહ્યા છે. પરંતુ, આ પરિવર્તનો ઉચિત દિશાઓમાં છે કે નહીં તે સમજવા માટે તેને ઊંડાણથી અને નજીકથી જોવા પડશે.

હકીકતમાં, શક્તિ શું છે એ સમજ્યા વિના આપણે બધા શક્તિશાળી બનવા માટેનાં સાધનો શોધીએ છીએ. શક્તિની કલ્પના રમ્ય છે, પણ શક્તિ કદાચ ન હોય. આપણે ખરેખર સમજવું જોઈએ કે શક્તિ ક્યાં છે? આપણી આજુબાજુની મોટી પ્રયોગશાળા પાસેથી આપણને કદાચ જવાબ મળી શકશે. આપણે જો પૃથ્વીને એક ગ્રહ તરીકે જોઈએ તો આપણને ધ્યાનમાં આવશે કે શક્તિનો ભંડાર અને શક્તિઓનો સ્રોત એ પૃથ્વીનો ગર્ભ છે. તેની ઉપરના સ્તર પર જે-જે વસ્તુઓ છે તેમાં શક્તિ પ્રદાન કરવાની ક્ષમતાઓ નથી. કોલસા હોય કે પેટ્રોલિયમ, અને ગેસ કે પછી રેડિયો એક્ટિવ પદાર્થો હોય, દરેક વસ્તુ પૃથ્વી માતાની અંદર ખોદવાથી જ મળે છે. બીજી બાજુ આપણી પાસે ખૂબ જ સૂક્ષ્મ વસ્તુ છે જેનું નામ અણુ છે. આપણે કદી ઇલેક્ટ્રોનિક પાવર સ્ટેશન વિશે સાંભળ્યું નથી, કારણ કે ન્યુક્લિયસની

આજુબાજુમાં ફરતા ઇલેક્ટ્રોનમાં શક્તિ હોતી નથી. ગર્ભમાં રહેલી હોય અને સૂક્ષ્મ સ્તર પર પણ શક્તિ હોય તો, મનુષ્યના અસ્તિત્વમાં શક્તિ આપણે ક્યાં શોધવી જોઈએ? સ્વાભાવિક છે, મનુષ્યોની અંદર. આપણે બધા સ્થૂળ જગતમાં આપણા અંતરથી વિપરીત બહાર શક્તિ શોધીએ છીએ. લોકો પોતાના ધ્યેય સુધી પહોંચતા નથી એમાં કંઈ નવાઈ નથી. ક્યાંક આપણી સમજ ખોટી થઈ ગઈ છે, ક્યાંક આપણી દિશાઓ લુપ્ત થઈ ચૂકી છે.

આધ્યાત્મિકતા મનુષ્યોના જીવનમાં આંતરિક સમજ લાવે છે. તે લોકોને અંદર ઝાંખતા શીખવે છે અને પોતાની ખૂબ જ શક્તિશાળી એવી આંતરિક અવસ્થાનો અનુભવ આપે છે. શક્તિ બીજું કંઈ નથી, પણ તે આંતરિક શાંતિ છે.

આતંકવાદ જે આજનો ખૂબ જ ચર્ચાતો મુદ્દો છે. તે અસ્વસ્થ અને હિંસક માનસિક અવસ્થાનું પ્રગટીકરણ છે. મનુષ્યો તરીકે આપણે પહેલી વાર સમજી શક્યા છીએ કે ટેકનોલોજી કે પછી શસ્ત્રો સારા કે ખરાબ નથી હોતા, પણ તેની પાછળ દોડતું મન છે, જે ઘટનાને સારી કે ખરાબ બનાવે છે. “મનુષ્ય જાતે માટે ટેકનોલોજીનો વિકાસ આધ્યાત્મિકતાના પાયા વગર ઘાતક છે.” આ શબ્દો બીજા કોઈના નહીં, પણ ભારતના પૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ અને જાણીતા વિજ્ઞાની ડૉ. એ.પી.જે અબ્દુલ કલામના છે. તેઓએ તેમની આત્મકથા “ધ વિંગ્સ ઓફ ફાયર”માં આ લખ્યું છે.

પરિસ્થિતિ માંગે છે ખૂબ શાંત મગજ અને ઘણી સહનશક્તિ. આપણે મનુષ્યોના વિકાસના ચિત્રપટ પર ફરી વાર પહોંચીને ઘણી વસ્તુઓ ફરી એક વાર દોરવી પડશે. આપણે આનંદ, શાંતિ, સુખ, સુદૃઢતા અને વિકાસ જેવી અનેક પરિભાષાઓને ફરી વાર પરિભાષિત કરવી પડશે. કારણ કે, આપણે જોઈએ છીએ કે ગુનાખોરીનો ગ્રાફ બધી જગ્યાએ ઉપર જતો દેખાય છે. ગુનાઓ મનુષ્ય જીવનનું એક અંગ છે. જોકે, આજે ગુનાઓ બીજું કંઈ નથી, પણ મનુષ્યોના અસ્વસ્થ મનનું પ્રગટીકરણ છે. જ્યાં બધાને જ નુકસાન છે. વિશ્વનો ચહેરો ખરેખર બદલાઈ રહ્યો છે.

સવાલ એ છે કે આપણે કેવી રીતે આ સમસ્યાને ઉકેલીશું? આ પરિસ્થિતિમાં જે કસોટીઓ આવી છે તેને આપણે કેવી રીતે પાર પાડીશું? એવું લાગે છે કે જ્યારે આપણે અંતર-દૃષ્ટિની વાત કરીએ છીએ ત્યારે આધુનિક વિજ્ઞાનના રસ્તાનો અંત આવી ગયો છે. હવે કોઈ પર્યાય નથી, એટલે આપણે ધર્મ, દેશ, જ્ઞાતિ, સમુદાય, વગેરેથી ઉપર ઉઠીને મનુષ્યનાં ધર્મ-મૂલ્યો અને નીતિઓનાં મૂળ તત્વોને સમજવું આવશ્યક બની ગયું છે. આધ્યાત્મિકતા એનો સચોટ જવાબ હોઈ શકે. આ પેઢીએ આ પરિસ્થિતિઓ પર કામ કરવું જોઈએ જેથી આવનારી 50 પેઢીઓ સુધી આપણે સારા વિશ્વનું નિર્માણ કરી શકીએ. બધા વિજ્ઞાનો, આધ્યાત્મિક વિજ્ઞાન સહિતના બધા મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ. એટલું જ નહીં, હિમાલયની ગુફાઓમાં રહેલા બધા આધ્યાત્મિક

ગુરુઓએ પણ બહાર આવીને મનુષ્યોના મનમાં માનવતાના મૂળભૂત સત્યને ઉતારવાના પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. જો આધ્યાત્મિકતાને આપણે રોજિંદા જીવનમાં ન ઉતારી શકીએ તો તે પણ નિષ્ફળતા છે.

આજની પેઢી ખૂબ જ શક્તિશાળી અને પ્રતિભાશાળી છે. આ પેઢીને આપણે હિંસા, શરીર સુખ અને જીવનના બીજા વિકૃત પાસાંઓથી, માત્ર ઉપદેશ અને શીખામણ દ્વારા રોકી ના શકીએ. આ પેઢી એટલી બુદ્ધિશાળી છે કે તેને ખબર છે કે તેઓ ખોટા માર્ગ પર છે. આપણે એવા આકર્ષક પર્યાય તૈયાર કરવા જોઈએ જે આધુનિક સંસ્કૃતિનાં વિકૃત મોજાની સમકક્ષ આવીને ઊભા રહે. અને આધ્યાત્મિકતા આવો એક પર્યાય તૈયાર કરે છે. આપણે આપણું પૌરાણિક વિજ્ઞાન બહાર કાઢીને આજની નવી પેઢીને આધ્યાત્મિક સિદ્ધાંતો સમજાવા જોઈએ અને તેમને પર્યાય આપવો જોઈએ.

મને એ જ્ઞાન થયું છે કે આ યુવાન લોકો પર કામ કરતાં પહેલાં આપણે સામાજિક ત્રિકોણનાં મુખ્ય બે પાસાંઓ પર કામ કરવું જોઈએ. તે છે વાલીઓ અને શિક્ષકો. આજે પાલકોને પોતાને જ પરિસ્થિતિઓને કેવી રીતે સંભાળવી તે ખબર નથી. શિક્ષકોએ આ ઉદ્ઘાત કાર્યની ગરીમાને પૈસાની મોટી તકો લેવામાં ગુમાવી દીધી છે. વિદ્યાર્થીઓનું પાસું આજે એકદમ દિશાહીન છે અને સંભ્રમિત છે, કારણ કે બાકીનાં બે પાસાંઓ વચ્ચે મેળ નથી. જે ત્રિકોણનાં બે મુખ્ય પાસાં છે.

પાલકોએ સમજ્યું છે કે પાલકધર્મ/વાલી ધર્મ/પેરેન્ટિંગ એ માત્ર બાળકને જન્મ આપવા સુધી સીમિત નથી. તે માત્ર બાળકને જન્મ આપવા પૂરતું જ નહીં, પણ તેનાથી વધારે ગંભીર અને જવાબદારીવાળું કાર્ય છે. તમે પોતાનાં બાળકોના ગુણ અને દોષને સમજીને ડૉક્ટર કે એન્જિનિયર ન બનાવી શકો. તેનો પ્રોગ્રામ તો તેઓ જન્મ્યાં ત્યારથી લખાઈ ચૂક્યો છે. પાલકો તો માત્ર તેમને પોષીને, સફળતા પ્રાપ્ત કરવામાં મદદરૂપ થઈ શકે છે. દરેક પાલક માટે બાળક એક કોયડો હોય છે. બાળકના પોતાના કર્મિક પ્રભાવ/પ્રારબ્ધ કરતાં પણ માતા-પિતાનો પ્રભાવ તેમના પર વધારે હોય છે અને પાલકો આ વિશે અજાણ હોય છે. બાળકને સમજાવતાં પહેલાં પાલકોને પોતાને જીવનનું ધ્યેય અને પોતાના અસ્તિત્વ વિશે જ્ઞાન હોવું જોઈએ. આજે આપણે જોઈએ છીએ કે ઘણા વાલીઓ આ કાર્યને જવાબદારી સાથે નથી કરતા. જે બાળકો આધ્યાત્મિક વાતાવરણમાં ઉછર્યા છે તે કદી હિંસાત્મક કે ગુનેગારીભર્યું વર્તન કરતા નથી.

બધા જ આધ્યાત્મિક મત-પ્રવાહે, એકજૂથ થઈને આ મુદ્દા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ. માનવિય મૂલ્યોને બચાવવા માંગતા બધા જ સારા લોકોએ સાથે આવીને કાર્ય કરવું પડશે. આ જ ઈશ્વરનો આદેશ છે.

પાલકોની પાઠશાળા (---નોંધણી ચાલુ)

પાલકો માટેનો પહેલો ટ્રેનિંગ પ્રોગ્રામ મે 31થી 2 જૂન, 2014 સુધી)

જ્ઞાન સભા

સ્વામી સમર્થ મઠ, દેવરૂપ

સંપર્ક: કુ. કૃપા ચોક્સી- 99250 33220, કુ. કલ્પિતા કીર - 98339 76353

આશ્રમના પ્રસંગો

મહાશિવરાત્રી ઉત્સવ

આ વર્ષે આશ્રમમાં મહાશિવરાત્રી ઉત્સવ 25થી 27 ફેબ્રુઆરી 2014 દરમિયાન ઉજવાયો, જે યાદગાર રહ્યો. કુલ 47 સાધકોએ અનુષ્ઠાન કરી ઉત્સવમાં ભાગ લીધો હતો. દરેકે, એક મહિના અગાઉથી અનુષ્ઠાન માટેનું વ્રત રાખેલું. તેમાં એક વખત ભોજન, મૌન, શિવના સ્તોત્રોનું પઠન, અગ્નિહોત્ર, ત્ર્યંબકમ જેવા હોમ વગેરેનો દિનચર્યામાં સમાવેશ કરવામાં આવેલો. જ્યારે તેઓ આશ્રમમાં 24મી ફેબ્રુઆરીએ પહોંચ્યા ત્યારે જ તેઓ તેજસ્વી, અને ઉત્સવના ત્રણ દિવસ માટે દૃઢ મનોબળવાળા લાગતા હતા. આ ત્રણ દિવસ દરમિયાન ત્રણ દીમોએ વારાફરતી અભિષેક, મંત્રજાપ તેમ જ હોમ કરીને વાતાવરણને દિવ્ય બનાવી દીધું હતું. આવી આધ્યાત્મિક સાધના દ્વારા માનવ ઊર્જામાં દિવ્યતાનો કેવો અનુભવ થાય છે તેનો બોધપાઠ લેવા જેવો હતો.

સ્ટડી સર્કલની ટ્રેનિંગ

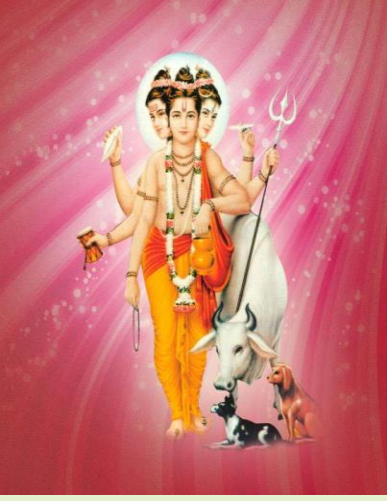
મહાશિવરાત્રી પછી તરત જ બે દિવસ માટે સ્ટડી સર્કલના હેડની મિટિંગ તેમ જ ટ્રેનિંગ રાખવામાં આવેલી. સ્ટડી સર્કલના લગભગ 32 હેડ તેમ જ કો-ઓર્ડિનેટરોએ એમાં ભાગ લીધો હતો. મહાશિવરાત્રીનો ઉત્સવ ભક્તિ અને શ્રદ્ધાથી ભરપૂર હતો, જ્યારે આ પ્રસંગ જ્ઞાન અને બુદ્ધિમત્તાથી છલકાતો હતો. સ્ટડી સર્કલના કેટલાક અગ્રણીઓએ વિવિધ વિષયો પર પોતાના પ્રેઝન્ટેશન રજૂ કર્યા હતા. 2014-15 માટે સ્ટડી સર્કલના નવા માળખાનો વિચાર કરવામાં આવ્યો છે. આ પ્રસંગે અનેક ચર્ચાઓ, રજૂઆત તેમ જ સવાલ-જવાબ થયા હતા.

12 માર્ચ-વિશ્વ અગ્નિહોત્ર દિન

આ વખતે 12મી માર્ચે આશ્રમમાં 'વિશ્વ અગ્નિહોત્ર દિન' અલગ રીતે ઉજવવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું. આ વખતે 72મો અગ્નિહોત્ર દિવસ હતો. તેથી હંમેશની જેમ આશ્રમના પટાંગણમાં સૂર્યાસ્ત વખતે 72 અગ્નિહોત્ર કરવાને બદલે શહેરની એવી જગ્યાએ અગ્નિહોત્ર કરવાનું નક્કી કર્યું જ્યાં લોકો તેનો મહત્તમ લાભ લઈ શકે. સ્કૂલ, હોસ્પિટલ, વાડી, વૃદ્ધાશ્રમ, મંદિર તેમ જ આપણો આશ્રમ, એવી જગ્યાઓ પસંદ કરવામાં આવી. સૂર્યાસ્ત વખતે 12 વ્યક્તિઓએ ઉપરોક્ત દરેક જગ્યા પર અગ્નિહોત્ર કર્યો. ઘણા નવા લોકો આ માર્ગે દિક્ષિત થયા. બરોડા, મુંબઈ, થાણા, નાસિક જેવાં સેન્ટરોમાં પણ 72 અગ્નિહોત્ર કરવામાં આવ્યા હતા.

દત્તયાત્રા

મારા અધ્યાત્મ જીવનની શરૂઆતથી જ ગુરુકૃપા અને સ્વામીકૃપા સવિશેષ રહી છે. જુલાઈ 2012માં વડોદરામાં ગુરુપૂર્ણિમાનો ઉત્સવ ઉજવાયો હતો ત્યારે હું પણ ત્યાં ગઈ હતી. પૂ. શ્રીમતી પ્રતિભાબહેન ચોક્કસીએ ગુરુકૃપાથી, મૂળ મરાઠી ગુરુચરિત્ર ગ્રંથનો ગુજરાતી ભાષામાં અનુવાદ (ભાવાનુવાદ) કરવાનું ભગીરથ કાર્ય કર્યું છે. પૂ. પ્રતિભાબહેને અનુવાદ કરેલા આ ગ્રંથનું ગુરુપૂર્ણિમાના પવિત્ર દિવસે વિમોચન પણ થવાનું હતું.

અમે બધા ગુરુપૂર્ણિમાના દિવસે વહેલી સવારે ગુરુચરિત્ર ગ્રંથ લઈ નારેશ્વર ગયા હતા. પહેલા ત્યાં વિમોચન થવાનું હતું. વિમોચન પહેલાં અમે બધા નારેશ્વર મંદિરના ચોકમાં બેઠા હતા. ગુરુચરિત્ર ગ્રંથ મારા ખોળામાં હતો. અચાનક ગુરુચરિત્ર ગ્રંથની અંદરથી ખૂબ જ વાઈબ્રેશન આવવા લાગ્યા. સાથે ધડ-ધડ અવાજ પણ આવવા લાગ્યો. મારાં ડુંવાડાં ઊભાં થઈ ગયાં. આખું શરીર ધ્રુજવા લાગ્યું. સાથે આવેલા બધાએ પણ આ વાઈબ્રેશનનો અનુભવ કર્યો.

તે જ દિવસે સાંજે વડોદરામાં જ્યારે ગુરુચરિત્રના ગ્રંથનું વિમોચન થઈ રહ્યું હતું ત્યારે શ્રી સુરેન્દ્ર ધુમાલે આ વાત બધાને કહી. ત્યાં આવેલા એક મહાનુભાવે તેમના વક્તવ્યમાં કહ્યું કે, આ તો સ્વયં દત્ત ભગવાને આ ગ્રંથને એમની સ્વીકૃતિ આપી છે. જાણે રિસિપ્ટ (પ્રમાણ કે સાબિતી) મળી ગઈ છે.

દેવરૂપમાં 15 ઓગસ્ટે જ્યારે ગુજરાતી ગુરુચરિત્ર ગ્રંથનું વિમોચન થઈ રહ્યું હતું ત્યારે પ.પૂ.શ્રી ગુરુજીએ એમના વક્તવ્યમાં કહ્યું કે આ ગ્રંથ નહિ, પણ શ્રી દત્ત ભગવાનનો શબ્દદેહ છે. એ જ દિવસે સાંજે આરતી પછી બધા, સ્વામી સામે પ્રાર્થના માટે બેઠા હતા તે વખતે હું ધ્યાન અવસ્થામાં નારેશ્વરના માહોલમાં પહોંચી ગઈ. મેં ફરી એ ઘટના અને વાઈબ્રેશનની અનુભૂતિ કરી અને જોયું કે પ.પૂ. શ્રી ગુરુજી સ્વયં ગ્રંથમાંથી બહાર આવી રહ્યા હતા. જાણે કે શ્રી દત્ત ભગવાનનો શબ્દદેહ પ્રગટ-સ્વરૂપમાં આવી રહ્યો હતો. હું ખૂબ જ ભાવવિભોર થઈ ગઈ. મારી આંખોમાંથી આંસુ વહેવા લાગ્યાં.

જાન્યુઆરી મહિનામાં દેવરૂપથી દત્તયાત્રાનું આયોજન થયું હતું. 30 જાન્યુઆરી ગુરુવારથી દત્તયાત્રાની શરૂઆત થઈ. આ દરમિયાન ગુરુચરિત્રની પારાયણ પણ કરવાની હતી. પહેલા દિવસનું પઠન દેવરૂપમાં કર્યું. ત્યાંથી શ્રી સ્વામીજીના દર્શન કરી આશીર્વાદ લઈ આગળ યાત્રાનો આરંભ કર્યો. ત્યાંથી ઔદુમ્બર, અક્કલકોટ, ગાણગાપુર, કડગંચી, માણિકનગર અને નરસોળાની વાડી ગયા. આ બધા દત્તસ્થાનમાં હું પહેલી વખત ગઈ હતી. દરેક સ્થળે સુંદર રીતે પારાયણ અને દર્શન થયાં. આ મારા જીવનની પહેલી ગુરુચરિત્રની પારાયણ હતી. હું ખૂબ જ ખુશ હતી.

સાતમા દિવસે અમે નરસોળાની વાડીએ પહોંચ્યા. આજે પારાયણનો અંતિમ દિવસ હતો. પ.પૂ.શ્રી વાસુદેવાનંદ સરસ્વતીના મંદિરમાં જઈને પારાયણની પૂર્ણાહૂતિ કરવાની હતી. ત્યાં જઈને ગુરુચરિત્ર વાંચવાના હતા. મને રૂમમાં જ બેસીને વાંચવાની ઈચ્છા થઈ, કારણ મારે સ્વયંના ભાવમાં જ વાંચવાની ઈચ્છા હતી. એકાવનમો અધ્યાય વાંચી રહી હતી. શ્રી ગુરુ નદીમાં ફૂલના આસન પર બેસી જઈ રહ્યા હતા. તેમના ચાર શિષ્યોને ત્યારે કહેતા હતા કે અદૃશ્ય રૂપે હું અહીં જ છું. ખાલી વ્યક્ત-સ્વરૂપથી અહીંથી જઈ રહ્યો છું. મારા ગયા પછી તમને ચારેયને પ્રસાદરૂપે પુષ્પ મળશે. આ પ્રસંગ જ્યારે હું વાંચી રહી હતી ત્યારે આખો રૂમ ફૂલ અને ધૂપની સુગંધથી ભરાઈ ગયો. હું ચારે બાજુ જોવા લાગી પણ મારા સિવાય રૂમમાં બીજું કોઈ ન હતું. આ એક દિવ્ય દૈવી અનુભવ હતો. હું ખૂબ જ ભાવવિભોર થઈ ગઈ. મારું હૃદય ભરાઈ ગયું. મારી આંખોમાંથી આંસુ વહેવા લાગ્યાં. રોતાં રોતાં અધ્યાય પૂરો કર્યો.

જાણે મને અનુભૂતિ થઈ રહી હતી કે શ્રી દત્ત ભગવાને મારી પારાયણનો સ્વીકાર કર્યો અને આશીર્વાદ આપ્યા, એ પણ પ્રેમસહિત. પ.પૂ. શ્રી ગુરુજીનાં ચરણોમાં મારી પારાયણ, મારી દત્તયાત્રા અર્પણ કરી.

- ભારતી ઝીંઝુવાડીયા

મેં ક્યારેય ગુરુચરિત્ર ગ્રંથ વાંચ્યો નહોતો, કારણ કે મને મરાઠી ભાષા સમજાતી નથી. આ ગુજરાતી ગુરુચરિત્ર ગ્રંથ મારી પાસે આવ્યા પછી મેં વિચાર્યું કે રોજ ગુરુચરિત્ર ગ્રંથનો એક અધ્યાય વાંચીશ. આ રીતે આ ગ્રંથનું પઠન પણ થઈ જશે. જ્યારે મેં વાંચવાનું ચાલુ કર્યું ત્યારે મને ખૂબ જ આનંદની અનુભૂતિ થવા લાગી. ગુરુચરિત્ર ગ્રંથ મને સંપૂર્ણ ગ્રંથ લાગ્યો. એમાં બધું જ બતાવેલું – સમાયેલું છે. મારા બધા પ્રશ્નોના ઉત્તર મને તેમાંથી મળ્યા. મનમાં કોઈક વિચાર, ભાવના હતા પણ શબ્દો નહોતા, તો એવા સવાલ પણ સમજાયા અને જવાબ પણ મળ્યા. ગુરુચરિત્રના પઠન દરમિયાન ક્યારેય એકલા છીએ એવું નહોતું લાગતું. પ.પૂ.શ્રી ગુરુજી સતત સાથે છે એવું લાગતું હતું.

શ્રી સ્વામી સમર્થની આરતી

- મધુસુદન શાહ

આધ્યાત્મિક અનુભૂતિ થઈ તને કયારથી?
સુણી મેં જ્યારે સ્વામી સમર્થની આરતી

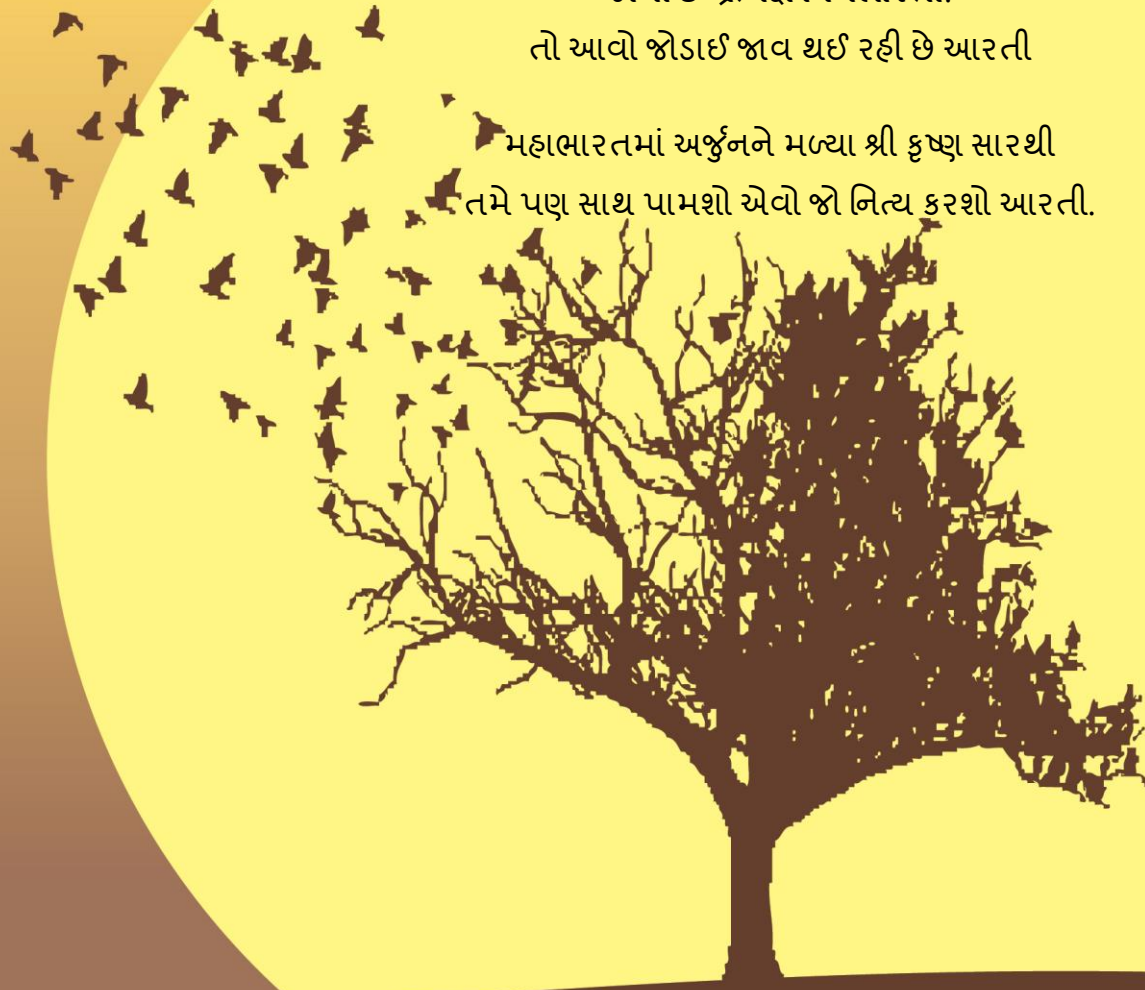
જ્યારે જ્યારે કિસ્મત મને મૂઢ માર મારતી,
સાંત્વન આપે જરૂર સ્વામીની આ આરતી

આસપાસ કુદરત એવો હાથ પ્રસારતી,
લાગે છે તેને પણ અસર કરે છે આ આરતી

સહજ સમાધિમાં લઈ જાતી સૌને,
એવી છે દિવ્ય આ અદ્ભૂત આરતી

જોવી છે પ્રત્યક્ષ વિશ્વભારતી?
તો આવો જોડાઈ જાવ થઈ રહી છે આરતી

મહાભારતમાં અર્જુનને મળ્યા શ્રી કૃષ્ણ સારથી
તમે પણ સાથ પામશો એવો જો નિત્ય કરશો આરતી.

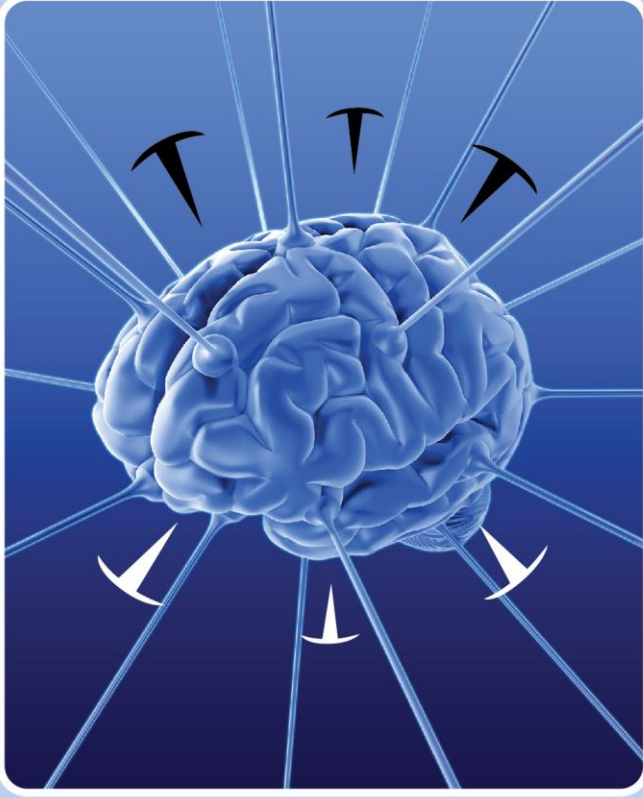
સેવા – ચૈતન્યનું સ્નાન

એક સુંદર અનુભવ થયો અને સેવા શું છે તેની ખબર પડી. થોડા દિવસ પહેલાં હું સ્વામીના કબાટ સાફ કરતી હતી. તો ત્યાંથી એક બેગમાંથી બહુ જૂના નેપકીન નીકળ્યા. જૂના તો ઠીક પણ તેમાં ખૂબ જ ડાઘ લાગી ગયા હતા અને ખરાબ થઈ ગયા હતા. તેથી અમે તેને ફેંકી દેવાનું વિચાર્યું. ત્યારપછી વિચાર આવ્યો કે થોડા દિવસ અહીં સ્વામીના મંદિરનું પ્લેટફોર્મ વગેરે લુછવા વાપરીશું અને પછી કાઢી નાખીશું. તો એક દિવસ હું તેને ધોતી હતી ત્યારે એ નેપકીન એટલા સફેદ થઈ ગયા હતા કે જાણે હમણાં નવા જ કાઢ્યા છે. તો મને તરત જ વિચાર આવ્યો કે આપણું પણ આમ જ થતું હશે ને ?

ગુરુજી હંમેશાં બધાને સેવા માટે બોલાવે છે, પણ આપણે તેનો મર્મ ખબર નથી. આપણે એને સામાન્ય સમજીએ છીએ. જેમ નેપકીનના કાળા ડાઘ જતા રહ્યા તેમ આપણા જીવનના કેટલા ડાઘ જતા રહેતા હશે. કેટલાય પાપો ધોવાતા હશે તેની આપણને ખબર નથી. આપણે ઘણા ખુશનસીબ છીએ. આપણને આ જન્મમાં જ સ્વામીની સેવા કરીને આ મોકો મળ્યો છે, આપણા જીવનને સાર્થક કરવાનો.

બીજાને દુઃખ પહોંચાડવું અને દુઃખી થવું....

કોઈએ ગુરુજી પાસે આવીને કહ્યું કે આશ્રમમાં કોઈની ટીકાથી બે સાધકોને દુઃખ લાગ્યું હતું. ગુરુજીએ તરત જ ઉમેર્યું કે, હવે એક વધુ વ્યક્તિ ઉદાસ બની છે. સાધકે પૂછ્યું કોણ? ગુરુજીએ જવાબ આપ્યો ‘હું’. ‘જ્યારે જ્યારે આશ્રમમાં કોઈને દુઃખ થાય છે ત્યારે હું ઉદાસ બની જાઉં છું.’ સાધકે ગુરુજીને દુઃખી થવું અને ઉદાસ થવું એ બન્ને વચ્ચેનો તફાવત સમજાવવા કહ્યું. ગુરુજીએ કહ્યું, કોઈ ઘાયલ થાય અથવા કોઈને મચકોડ, મરોડ કે સોજો આવે તે દુઃખી થવું છે. તે જખમી થવા જેવું છે. ઉદાસીનતાની સરખામણીએ તેની અસર લાંબી ચાલે છે. આમેય શારીરિક જખમને પણ રૂઝાતા વાર લાગે છે. જ્યારે મચકોડ કે સોજાની, ઉદાસીનતાની જેમ સહેલાઈથી સારવાર કરી શકાય છે. ઉદાસીનતા સમય જતાં ઓછી થઈ જાય છે. જ્યારે જખમને સારો કરવા ઉગ્ર રીતે સારવાર કરવી પડે છે.

ગુરુજીએ તે સાધકને પૂછ્યું કે તેને ખબર છે કે જેને દુઃખ લાગે છે તે બીજાને આસાનીથી દુઃખી કરી શકે છે! દુઃખી થવું કે બીજાને દુઃખી કરવા એ કેટલાક લોકો માટે સ્વાભાવિક હોય છે, કારણ કે બન્નેના મૂળ એક જ છે અને તે અસુરક્ષા છે. જ્યારે વ્યક્તિને અસુરક્ષાનો અહેસાસ થાય છે ત્યારે તે બીજાને પોતાની સરખામણીએ નીચા દેખાડવા માટે દુઃખ પહોંચાડે છે કે ઉતારી પાડે છે. જો કોઈ પોતાને સુરક્ષિત માનતું હોય તો તેને આવું કરવાની જરૂરત રહેતી નથી. આવું જ, મનદુઃખ થાય ત્યારે થાય છે, કારણ કે ત્યારે જેને દુઃખ થાય છે તે વ્યક્તિનો અહમ્ ધવાય છે. મન, બુદ્ધિ અને હૃદયને દુઃખ થતું નથી. માટે આ અહંકાર એ જ અસુરક્ષાનું કારણ છે. જ્યારે કોઈમાં અહંકાર

હોતો નથી ત્યારે અસુરક્ષિતતાનો અનુભવ થતો નથી. તેથી તેઓને મનદુઃખ થતું નથી અને તેઓ બીજાને દુઃખી કરતા નથી.

અમારા નાનપણમાં જ્યારે અમારી ભૂલ ન હોવા છતાં વડીલો અમને ટોકતા તો અમે ઉદાસ થઈ જતા. પરંતુ, આજની પેઢી દુઃખી થાય છે અને તેથી તેઓ ઉગ્રતાથી પ્રતિક્રિયા કરે છે. વ્યક્તિ દુભાય ત્યારે તેની પ્રતિક્રિયા બહારની તરફ હોય છે. જ્યારે ઉદાસીનતા અંદરની ક્રિયા છે, જે ધીરે ધીરે વ્યક્તિના અસ્તિત્વમાં ટપકે છે. જ્યારે કોઈ દુભાય છે ત્યારે તેની પ્રતિક્રિયા ચંચળ, હિંસક, ઉગ્ર અને સ્વયંસ્ફૂરિત હોય છે. ઉદાસીનતામાં આવું થતું નથી. આજે આજુબાજુ જે અજંપો જોવા મળે છે તે આને કારણે છે.

રેડિ સેમિનારનું સમયપત્રક

તારીખ	રેડિ ટીચર	સ્થળ	ડિગ્રી
5 અને 6 એપ્રિલ	અજીતસર/વિશાલ	દિલ્લી	બીજી
5, 6 એપ્રિલ	સીમાબહેન	રાજકોટ	પહેલી
5, 6 એપ્રિલ	કલ્પિતા કીર	મુંબઈ	પહેલી
12, 13 એપ્રિલ	અજીતસર/કલ્પિતા કીર	નાસિક	બીજી
12, 13 એપ્રિલ	ભારતીબહેન ઝીંઝુવાડીયા	અમદાવાદ	પહેલી
12, 13 એપ્રિલ	વિશાલ	થાને	પહેલી
12, 13 એપ્રિલ	સીમાબહેન	દેવરૂપ	પહેલી
12, 13 એપ્રિલ	રાકેશકુમાર	બેંગ્લુરુ	પહેલી
26, 27 એપ્રિલ	કૃપા	વડોદરા	પહેલી
26, 27 એપ્રિલ	સીમાબહેન	મડગાંવ ગોવા	પહેલી
3, 4 મે	કૃપા	કોટા	પહેલી
3, 4 મે	સીમાબહેન	દેવરૂપ	પહેલી

અન્ય આવનારા પ્રસંગો : કોમ્યુનિકેશન પ્રોગ્રામ - 19, 20 એપ્રિલ 2014 (દેવરૂપ આશ્રમ)

ચિલ્ડ્રન સમર રિટ્રીટ, દેવરૂપ - 10 થી 19 મે 2014 (દેવરૂપ આશ્રમ)

ઈંગ્લિશ પ્રોફિશિયન્સી કોર્સ, વિવેક પાંડે - --- મે થી --- મે (દેવરૂપ સ્થાનિકો માટે)

ચિલ્ડ્રન સમર રિટ્રીટ દેવરૂપ (2) - 21 મે થી 30 મે 2014 દેવરૂપ આશ્રમ

રિસ્પોન્સિબલ પેરેન્ટિંગ ટ્રેનિંગ પ્રોગ્રામ - 31 મે 1, 2 જુન.